DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
19. maj 1998 *

I sag C-351/96,

angående en anmodning, som Frankrigs Cour de cassation i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Drouot assurances SA

mod

Consolidated metallurgical industries (CMI industrial sites),

Protea assurance,

Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 21 i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1),

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C. Gulmann, og dommerne M. Wathelet, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (refererende dommer) og L. Sevón,

generaladvokat: N. Fennelly
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Drouot assurances SA ved advokat Vincent Delaporte, Paris

— Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne ved advokat Didier Le Prado, Paris

— den franske regering ved kontorchef Catherine de Salins og fuldmægtig Jean-Marc Belorgey, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— den tyske regering ved afdelingschef Jörg Pirrung, Forbundsjustitsministeriet, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Xavier Lewis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 13. november 1997 er afgivet mundtlige indlæg af Drouot assurances SA ved advokat Vincent Delaporte, af Consolidated metallur-

gical industries (CMI industrial sites) og Protea assurance ved advokat Jean-Christophe Balat, Paris, af den franske regering ved Jean-Marc Belorgey og af Kommissionen ved Xavier Lewis,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 15. januar 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 8. oktober 1996, indgået til Domstolen den 25. oktober 1996, har Frankrigs Cour de cassation i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, forelagt et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 21 i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77) og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1, herefter »konventionen«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en sag anlagt af det franske selskab Drouot assurances (herefter »Drouot«) mod de sydafrikanske selskaber Consolidated metallurgical industries (CMI industrial sites, herefter »CMI«) og Protea assurance (herefter »Protea«) og mod Groupement d'intérêt économique (GIE) Réunion européenne (herefter »GIE Réunion«) angående udgifterne til hævning af skibet »Sequana«, som sank den 4. august 1989 i Nederlandenes indre farvande.

3 Konventionens artikel 21 bestemmer følgende:

»Såfremt krav, der har samme genstand og hviler på samme grundlag, fremsættes mellem de samme parter for retter i forskellige kontraherende stater, skal enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, på embeds vegne erklære sig inkompetent til fordel for denne ret.

Den ret, som herefter skulle erklære sig inkompetent, kan udsætte afgørelsen, såfremt den anden rets kompetence bestrides.«

4 I 1989 overdrog CMI det til en person ved navn Velghe at transportere en ladning ferrochrom, der tilhørte CMI, med skibet Sequana fra den nederlandske havn Rotterdam til den franske havn Garlinghem-Aire-la-Lys, som ligger ved Rhinen. Ifølge den forelæggende ret tilhørte Sequana på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i sagen en person ved navn Walbrecq og var befragtet af Velghe.

5 Imidlertid er det for Domstolen under retsmødet blevet oplyst, at Velghe ifølge CMI og Protea var blevet ejer af Sequana, efter at Walbrecq var afgået ved døden i 1981, og at skibet på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i sagen var befragtet af et andet selskab. Drouot har anført, at selskabet ikke var i besiddelse af oplysninger om disse spørgsmål. Drouot har dog forklaret, at det er sædvane på Rhinen, at kaptajnen er ejerens repræsentant efter loven, og at han sikrer sig, at skibet er sødygtigt. Endelig var Velghe ifølge CMI, Protea og Drouot kaptajn på Sequana på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i sagen.

6 Den 4. august 1989 sank Sequana i Nederlandenes indre farvande. Drouot, som var forsikrer af skibet, lod det hæve for egen regning og gjorde det således muligt at bjærge CMI's ladning.

7 Den 11. og 13. december 1990 anlagde Drouot sag ved Tribunal de commerce de Paris mod CMI, Protea, hos hvem ladningen var forsikret, og mod GIE Réunion, som repræsenterede Protea ved opgørelsen af bjærgningsudgifterne, og påstod dem tilpligtet at betale et beløb på 99 485,53 NLG, som af dispachøren var fastsat som det beløb, hvormed CMI og Protea skulle bidrage til groshavariet.

8 CMI og Protea fremsatte imidlertid for den franske ret en indsigelse om litispendens under henvisning til en sag, de den 31. august 1990 havde anlagt mod Walbrecq og Velghe ved Arrondissementsrechtbank, Rotterdam, bl.a. med påstand om, at det blev fastslået, at de ikke var forpligtet til at bidrage til groshavariet.

9 Den 11. marts 1992 forkastede Tribunal de commerce de Paris indsigelsen om litispendens med den begrundelse, at da Drouot ikke var part i sagen i Nederlandene, og Walbrecq og Velghe ikke var parter i sagen i Frankrig, var parterne i de to sager ikke de samme. Endvidere fandt retten ikke, at kravene i de to sager havde samme genstand.

10 CMI, Protea og GIE Réunion indbragte herefter sagen for Cour d'appel de Paris. For denne ret gjorde CMI og Protea gældende, at den eneste grund til, at Drouot ikke var part i sagen i Nederlandene, var, at de processuelle regler i Kongeriget Nederlandene ikke gav mulighed for at adcitere forsikringsselskaberne. De gjorde desuden gældende, at eftersom genstanden for den sag, der verserede for den nederlandske ret, omfattede genstanden for den sag, der verserede for den franske ret, havde de to sager samme genstand.

11 Ved en dom af 29. april 1994 fastslog Cour d'appel de Paris for det første, at det var ubestridt, at de processuelle regler i Nederlandene begrænser muligheden for, at en forsikrer kan deltage i en sag, den forsikrede er involveret i. Retten fandt dernæst, at Drouot faktisk deltog i sagen i Nederlandene »via den forsikrede«. Endelig fastslog den, at de to sager for så vidt angik de af CMI og Protea anførte

grunde havde samme genstand. Følgelig blev indsigelsen om litispendens taget til følge.

12 Herefter ankede Drouot Cour d'appel's dom til Cour de cassation, idet selskabet gjorde gældende, at de to sager ikke blev ført mellem de samme parter.

13 Da Cour de cassation fandt, at kassationsbegæringen rejste spørgsmål om fortolkningen af konventionens artikel 21, besluttede den at udsætte sagen for at forelægge Domstolen spørgsmålet om:

»hvorvidt der, navnlig i henseende til det selvstændige begreb 'de samme parter', som anvendes i artikel 21 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, foreligger international litispendens i denne bestemmelses forstand, når der ved en ret i en kontraherende stat anlægges sag af forsikreren af et skib, som er forlist, med påstand om, at ejeren og forsikreren af den ombordværende ladning tilpligtes som bidrag til groshavariet delvis at godtgøre udgifterne til at hæve skibet, mens der forinden ved en ret i en anden kontraherende stat af ejeren og forsikreren af ladningen er anlagt sag mod ejeren og befragteren af skibet med påstand om, at det tværtimod fastslås, at de ikke skal bidrage til groshavariet, i en situation, hvor den ret, ved hvilken sagen senest er anlagt, med henblik på at kunne erklære sig inkompetent — til trods for, at den omstændighed, at parterne i de to sager ikke formelt er de samme, er til hinder herfor — anfører, at de processuelle regler, der finder anvendelse ved den ret, ved hvilken sagen først er anlagt, 'begrænser muligheden for, at en forsikrer kan deltage i den sag, den forsikrede er involveret i', og hvor det fremgår, at forsikreren af skibet faktisk også via den/de forsikrede deltager i den først anlagte sag«.

14 Med spørgsmålet ønsker den nationale ret nærmere bestemt oplyst, om konventionens artikel 21 finder anvendelse i et tilfælde, hvor der foreligger to krav om bidrag til et groshavari, hvoraf det ene fremsættes af forsikreren af et skib, der er sunket, over for ejeren af den ladning, der var om bord, da forliset fandt sted, og dennes forsikringsselskab, og det andet fremsættes af de to sidstnævnte over for ejeren af skibet og dets befragter.

15 Da de to krav ikke synes at være fremsat mellem de samme parter, skal der tages stilling til, om forsikreren af et skib i et tilfælde som det, der foreligger i hovedsagen, må sidestilles med den forsikrede med henblik på anvendelsen af begrebet »de samme parter« i konventionens artikel 21.

16 Efter fast retspraksis skal de begreber, der anvendes i konventionens artikel 21 med henblik på at afgøre, om der foreligger litispendens, betragtes som selvstændige begreber (jf. dom af 6.12.1994, sag C-406/92, Tatry, Sml. I, s. 5439, præmis 30).

17 I Tatry-dommens præmis 32 understregede Domstolen desuden, at konventionens artikel 21, sammen med artikel 22 om indbyrdes sammenhængende krav, findes i konventionens afsnit II, afdeling 8, som af hensyn til en ordnet retspleje inden for Fællesskabet har til formål at undgå, at der verserer parallelle sager for retterne i forskellige kontraherende stater, og at der eventuelt træffes uforenelige afgørelser. Disse bestemmelser har således til formål så vidt muligt at forhindre en situation som den, der er omhandlet i artikel 27, nr. 3, nemlig at en afgørelse ikke kan anerkendes, fordi den er uforenelig med en afgørelse mellem de samme parter truffet i den stat, som begæringen rettes til.

18 Domstolen fastslog i Tatry-dommens præmis 33, at under hensyn til ordlyden af konventionens artikel 21 og til artiklens formål, som anført i det foregående, skal den fortolkes således, at den som betingelse for, at den ret, ved hvilken der senest er anlagt sag, har pligt til at erklære sig inkompetent, kræver, at parterne i de to sager er identiske.

19 En forsikrers og den forsikredes interesser med hensyn til to sagers genstand kan uden tvivl i den grad være sammenfaldende, at en dom afsagt over den ene har retskraft i forhold til den anden. Dette vil navnlig være tilfældet, når en forsikrer i kraft af sin ret til at indtræde i den forsikredes rettigheder på dennes vegne indleder eller optræder som sagsøgt i en sag, uden at den forsikrede kan få indflydelse på sagens forløb. I en sådan situation må forsikreren og den forsikrede betragtes som én og samme part med henblik på anvendelsen af konventionens artikel 21.

20 Derimod kan anvendelsen af konventionens artikel 21 ikke have til følge, at forsikreren og den forsikrede i tilfælde, hvor de har forskellige interesser, afskæres fra muligheden for ved retten at varetage deres respektive interesser i forhold til de andre berørte parter.

21 I den foreliggende sag har CMI og Protea under retsmødet gjort opmærksom på, at de under sagen i Nederlandene ønskede, at det blev fastslået, at Velghe bar det fulde ansvar for Sequana's forlis. Drouot, som kun var forsikrer af skibet, har imidlertid gjort gældende, at det ikke kan være ansvarligt for culpøs adfærd fra de forsikredes side. Drouot har derfor ingen interesse i sagen i Nederlandene.

22 Det er endvidere oplyst, at Drouot under sagen i Frankrig ikke har handlet som repræsentant for de forsikrede, men som direkte deltager i hævningen af Sequana.

23 I den foreliggende sag synes de interesser, forsikreren af skibet har, og de interesser, de forsikrede — ejeren og befragteren af det samme skib — har, derfor ikke at kunne betragtes som sammenfaldende og uadskilleligt forbundne. Det tilkommer imidlertid den nationale ret at efterprøve, om dette faktisk er tilfældet.

24 Under disse omstændigheder har det ingen betydning for sagens afgørelse, om der eventuelt findes en national processuel regel som den, der er nævnt i det præjudicielle spørgsmål.

25 Det forelagte spørgsmål skal derfor besvares med, at konventionens artikel 21 ikke finder anvendelse i et tilfælde, hvor der foreligger to krav om bidrag til et groshavari, hvoraf det ene fremsættes af forsikreren af et skib, der er sunket, over for ejeren af den ladning, der var om bord, da forliset fandt sted, og dennes forsikringsselskab, og det andet fremsættes af de to sidstnævnte over for ejeren af skibet

og dets befragter, medmindre det godtgøres, at de interesser med hensyn til de to sagers genstand, forsikreren af skibet har, og de interesser, de forsikrede — ejeren og befragteren af det samme skib — har, er sammenfaldende og uadskilleligt forbundne.

Sagens omkostninger

26 De udgifter, der er afholdt af den franske og den tyske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Frankrigs Cour de cassation ved dom af 8. oktober 1996, for ret:

Artikel 21 i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse og ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse finder ikke anvendelse i et tilfælde, hvor der foreligger to krav om bidrag til et groshavari, hvoraf det ene fremsættes af forsikreren af et skib, der er sunket, over for ejeren af den ladning, der var om bord, da forliset fandt sted, og

dennes forsikringsselskab, og det andet fremsættes af de to sidstnævnte over for ejeren af skibet og dets befragter, medmindre det godtgøres, at de interesser med hensyn til de to sagers genstand, forsikreren af skibet har, og de interesser, de forsikrede — ejeren og befragteren af det samme skib — har, er sammenfaldende og uadskilleligt forbundne.

Gulmann Wathelet Moitinho de Almeida

Edward Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 19. maj 1998.

R. Grass C. Gulmann

Justitssekretær Formand for Femte Afdeling